

První filosofie / Filosofie první

Obečně vzato se v poslední době tématika tzv. „první filosofie“ nechává stranou; pouze autoři (a ještě jen někteří), kteří se zabývají sepsáním systematických děl, se musí touto tematikou přece jen jistým způsobem zabývat (většinou zůstávají jen u poukazů k historii; výjimkou je třeba Nicolai Hartmann, ale mnoho dalších bychom už jmenovat nemohli). A přece se ukazuje, že právě velcí myslitelé nemohou tuto tematiku zcela vyloučit, jen se jí nezabývají přímo, ale spíše jen v jakýchsi poznámkách na okraj nebo ještě víc „mezi řádky“. Mám nicméně za to, že se dnešní a ještě také zítřejší filosofie bude muset na tuto tematiku soustředěně zaměřit, ať už s jakýmikoli interpretačními „předpojetími“ a s jakýmikoli záměry. Proti Aristotelovi, který je v tom ohledu průkopníkem, bude třeba postavit něco jiného, ale rozhodně rovnocenného (nebo alespoň o rovnocennost se pokoušejícího). Nepochybně však bude zapotřebí mnohé důkladně změnit. Tak například geometrii resp. celou „matematiku“ bude nutno oddělit, protože pracuje pouze s myšlenkovými konstrukcemi; ve skutečnosti (tj. ve skutečném světě) nic tak „neměnného“, jako jsou čísla nebo geometrické atd. obrazce, apod., neexistuje; svět je jen samá změna a proměna. Platónovu oddělenou říši věčných, neměnných idejí musíme odmítnout, ale CHÓRISMOS jiného druhu trvá. To se však ukáže teprve poté, co proměny a zejména dění, událostné dění, podrobíme důkladnějšímu rozboru. Ten náš CHÓRISMOS není propastí, nýbrž předělem – a do jisté míry dokonce mostem, spojovníkem. Pro Platóna zůstávalo neřešeným problémem, jaký „vliv“ mohou mít nehybné ideje na světové dění (byť „snížené“ na proměnlivost a dočasnost, pomíjivost), a Platón se to pokoušel řešit „mýtem“, byť „filosofickým“ (božským demiurgem), což právem mohl kritizovat Aristotelés. Ovšem ani on sám v řešení příliš neuspěl. MORFÉ i HYLÉ jsou pouhé DYNAMIS, a odkud se bere ENERGEIA, zůstává neřešeno.

(Písek, 081231-1.)